

ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

ПОГРЕБНЯК ДМИТРО ВІТАЛІЙОВИЧ

УДК 355.233:796(477)

**РОЗВИТОК ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ
ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН
У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Ягупов Василь Васильович,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, навчально-науковий інститут фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій, кафедра фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту, професор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Сущенко Андрій Віталійович,
Класичний приватний університет, кафедра освіти та управління навчальним закладом, завідувач;

кандидат педагогічних наук
Чудик Андрій Васильович,
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, кафедра фізичної підготовки та особистої безпеки, доцент.

Захист відбудеться «29» січня 2021 року об 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.458.01 в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а, 6 поверх, зала засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://ivet.edu.ua> та в бібліотеці Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за адресою: 03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а, 5 поверх.

Автореферат розісланий « 28 » грудня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. А. КРУЧЕК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Проведення комплексної військової реформи в державі з орієнтацією на сучасні стандарти країн НАТО, зумовленою необхідністю забезпечення обороноздатності України, передбачає безпосереднє підвищення вимог до системи військової освіти, суттєвого вдосконалення різних її ланок з урахуванням зовнішніх і внутрішніх детермінант, національних особливостей геополітики, пріоритетних завдань Збройних сил (далі – ЗС) України та соціально-економічного стану держави. Ці аспекти безпосередньо відображені у Законах України «Про Збройні сили України», «Про освіту» та «Про вищу освіту», Воєнній доктрині України, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, Концепції розвитку фізичної підготовки і спорту у ЗС України на період до 2020 року, Тимчасовій настанові з фізичної підготовки у ЗС України. У зв'язку з цим система військової освіти має орієнтуватися на вимоги сучасних методологічних підходів до розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки та спорту військових частин ЗС України (далі – НФПіС), а теоретичні й методичні основи її розвитку повинні враховувати актуальні потреби ЗС України у компетентних офіцерах – організаторах фізичної підготовки та спорту. Для цього необхідно, насамперед, дотримуватися вимог компетентнісного, андрагогічного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів і творчо використовувати контекстні, діяльнісні і проблемні методи їх навчання, виховання, розвитку, психологічної підготовки та самовдосконалення.

Водночас наявний як позитивний, так і негативний досвід застосування ЗС України свідчить про необхідність цілеспрямованого підвищення якості власне фахової підготовки НФПіС, а успішність і результативність виконання бойових і навчально-бойових завдань військовослужбовцями безпосередньо також залежить від їх фізичної підготовленості. З урахуванням того факту, що військовослужбовці, які виконують бойові завдання, мають обмежений час і можливість для занять фізичною підготовкою, до фахової компетентності НФПіС, які відповідають за її організацію, висуваються якісно нові, часто і нестандартні вимоги. Відповідно від їх фахової компетентності суттєво залежить успішність виконання бойових завдань військовими частинами. У зв'язку з цим розвиток їх фахової компетентності у системі післядипломної освіти є актуальною педагогічною проблемою як у теоретичному, так і, безпосередньо, в прикладному аспектах. Це, насамперед, передбачає розвиток ними спеціальних знань, умінь, навичок, здатностей, професійно важливих якостей з урахуванням особливостей їх фахової діяльності, що дасть їм змогу якісно виконувати обов'язки за посадою. Для цього необхідно обґрунтувати його організаційно-педагогічні умови.

Розв'язання цієї проблеми в системі післядипломної освіти передбачає врахування результатів таких наукових досліджень: філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, І. Добронравова, Е. Зеєр, І. Зязюн, В. Кремень,

В. Курило, В. Лутай); теоретичних і методичних засад військової освіти (Г. Артюшин, О. Барабанщиков, А. Галімов, А. Каленський, М. Нецадим, В. Ягупов та ін.); теоретико-методологічних засад компетентнісного підходу в освіті (В. Байденко, Н. Бібік, О. Бородієнко, О. Дубасенюк, І. Зімня, П. Лузан, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равен, В. Радкевич, А. Хуторської).

Проблема фахової компетентності є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників у таких напрямках: поняття «фахова компетентність фахівця» (В. Адольф, І. Зязюн, Н. Ничкало, Г. Терещук); розкриття його змісту (В. Бондар, А. Маркова, В. Моштук, Ю. Татур); моделювання її формування (А. Воєвода, О. Бойко, О. Дахін, Н. Кузьміна, М. Михаськова, В. Цикунов); методика її формування (Д. Костюк) і розвитку (В. Веретільник, Г. Єльнікова, Е. Луговська, О. Рибчук, О. Тракалюк, О. Тімець, О. Шиян); військово-професійної та фахової діяльності офіцерів (Т. Мацевко, С. Мул, В. Осьодло, О. Торичний, Р. Торчевський, А. Чудик та ін.).

Суттєвий інтерес для дослідження представляють наукові праці дослідників, які досліджують такі проблемні питання у сфері фізичного виховання та спорту: теорія і методика фізичного виховання (Т. Круцевич, Ю. Курамшин, П. Лєсгафт, Л. Матвєєв, В. Платонов, Ж. Холодов, Б. Шиян та ін.); система фізичної підготовки (Є. Анохін, В. Ванденко, Л. Вейднер-Дубровин, С. Жембровський, Р. Кадиров, М. Пічугін, Ю. Резніков, А. Сущенко, Ю. Фіногенов та ін.).

Важливе значення для дослідження мають праці науковців, що стосуються системи післядипломної освіти (В. Маслов, В. Олійник, Н. Протасова, Т. Сущенко та ін.) і підготовки фахівців фізичної культури та спорту (С. Агєєв, М. Воробйов, В. Горбатов, А. Гордєєв, О. Завальнюк, Б. Лосін, Н. Ніколаєва, М. Прохорова, С. Хазова та ін.).

Водночас аналіз та узагальнення результатів наукових напрацювань дослідників показує, що проблема розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти не була предметом спеціального педагогічного дослідження, а аналіз і систематизація наукових праць, а також безпосередньо педагогічної практики дали змогу виявити такі її суперечності між:

потребою розвитку фахової компетентності у НФПіС у системі післядипломної освіти та недостатньою обґрунтованістю організаційно-педагогічних умов її розвитку;

вимогами до науково-педагогічного забезпечення поетапного розвитку фахової компетентності у НФПіС і не розробленістю сучасної структурно-функціональної моделі її розвитку в системі післядипломної освіти;

необхідністю методичного забезпечення цілеспрямованого розвитку фахової компетентності у НФПіС у системі післядипломної освіти та нерозробленістю контекстної методики її розвитку.

Таким чином, актуальність досліджуваного наукового завдання, недостатня його розробленість у теоретичному і практичному аспектах у педагогічній науці, а також наявність суперечностей зумовили вибір теми дисертації – **«Розвиток фахової компетентності начальників фізичної**

підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукової та науково-технічної діяльності Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у межах НДР «Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва» (РК 0113U000160) і Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського – «Обґрунтування норм фізичного та психоемоційного навантаження військовослужбовців під час ведення бойових дій» (РК 0117U006287).

Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 9 від 28.09.2015 р.) й узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 7 від 27.10.2015 р.).

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти.

Відповідно до мети дослідження визначені такі його основні **завдання**:

1. Проаналізувати педагогічні основи розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти в педагогічній теорії і практиці та обґрунтувати зміст і структуру їх фахової компетентності.

2. Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти.

3. Здійснити педагогічне моделювання поетапного розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти.

4. Удосконалити методику контекстного розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти, удосконалити критерії та показники оцінювання її розвиненості.

5. Експериментально апробувати організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти та розробити методичні рекомендації щодо її розвитку.

Об'єкт дослідження – фахова компетентність начальників фізичної підготовки і спорту військових частин.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти.

Для вирішення завдань використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: системний аналіз, синтез, узагальнення психолого-педагогічної та іншої наукової літератури, нормативно-правових документів, що

регламентують діяльність НФПіС – для обґрунтування поняттєво-категоріального апарату наукового пошуку, визначення стану й розробленості досліджуваного наукового завдання; порівняння – для зіставлення наукових підходів учених до розвитку фахової компетентності фахівців, визначення напрямів наукового пошуку; систематизація та узагальнення – для теоретичного обґрунтування змісту та структури фахової компетентності НФПіС й організаційно-педагогічних умов її розвитку; прогнозування та педагогічне моделювання – для побудови структурно-функціональної моделі її розвитку; зіставлення та узагальнення – для формулювання висновків за результатами теоретичного, емпіричного та експериментального дослідження;

емпіричні методи: спостереження, анкетування, тестування та бесіда – для з'ясування фахових потреб і рівнів сформованості та розвиненості фахової компетентності НФПіС; метод експертного оцінювання – для визначення найбільш вагомих організаційно-педагогічних умов її розвитку, критеріїв і показників діагностування розвиненості;

експериментальні методи: послідовний педагогічний експеримент – для експериментальної перевірки результативності організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти;

статистичні методи: статистичне опрацювання результатів експерименту за допомогою статистичної програми SPSS та їх інтерпретація – для перевірки й підтвердження результативності організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС; метод розрахунку статистичного Т-критерію Вілкоксона – для підтвердження достовірності відмінностей якостей досліджуваних до та після формувального експерименту.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

уперше:

теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти (педагогічне моделювання поетапного розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту; використання методики контекстного розвитку їх фахової компетентності; забезпечення саморозвитку начальників фізичної підготовки і спорту як слухачів у навчальній діяльності; об'єктивне оцінювання розвиненості їх фахової компетентності), методологічними основами реалізації яких визначено компетентнісний, системний, контекстний, андрагогічний і суб'єктно-діяльнісний підходи;

спроєктовано структурно-функціональну модель поетапного розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти, що складається із взаємопов'язаних цільово-методологічного, змістовно-функціонального, суб'єктного, організаційно-діялісного та діагностично-результативного блоків; модель реалізує ілюстративну, пояснювальну та координаційну функції, відображає структуру і логічну, змістовну та методичну послідовність, взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її блоків, візуалізує системність

методологічних підходів, дидактичних принципів, організаційно-педагогічних умов, змісту, методики, критеріїв діагностування розвиненості фахової компетентності та результат;

удосконалено:

методику контекстного розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти, яка реалізується впродовж ціннісно-мотиваційного, теоретичного, практичного та творчо-рефлексивного етапів і сприяє розвитку цінностей і мотивації військово-професійної та фахової видів діяльності, систематизації і поглибленню їх теоретичних і практичних знань, розвитку фахових умінь і здатностей, професійно важливих якостей як суб'єктів військово-професійної діяльності;

діагностичний інструментарій оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України; удосконалення полягає в доповненні й конкретизації критеріїв оцінювання та їх показників із урахуванням вимог до їх фахової діяльності – ціннісно-мотиваційного (фахові цінності, ставлення до обраного фаху, фахові інтереси та мотивація), когнітивного (військово-професійні, фахові та дидактичні знання), організаційно-діяльнісного (праксеологічний, організаційний і педагогічний аспекти); індивідуально-психічного (емоційний стан, вольові якості та фізична підготовленість); суб'єктного (фахова самооцінка, рефлексія та саморефлексія, професійна суб'єктність як суб'єкта специфічного виду діяльності);

дістало подальшого розвитку сутність і зміст поняття «фахова компетентність начальника фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України»; подальший розвиток полягає у введенні до дефініції таких суттєвих видових ознак: «здатність і готовність оптимально виконувати функціональні обов'язки, творчо підходити до організації фахової діяльності, що зумовлюється його позитивним ставленням і схильністю до фахової діяльності», «засвоєними способами, методами, методиками, технологіями та засобами здійснення фахової діяльності».

Практичне значення отриманих результатів полягає в реалізації організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС шляхом упровадження основних результатів дисертації в освітній процес ВВНЗ, методичних рекомендацій щодо її розвитку в системі післядипломної освіти. Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (акт № 266 від 26.12.2019), Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (акт № 12/107 від 23.12.2019), Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (акт № 182/1063 від 12.03.2020), Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (акт № 12/124 від 24.12.2019).

Отримані результати дослідження можуть бути використані при плануванні, організації й проведенні курсів підвищення кваліфікації фахівців сектору безпеки та оборони України.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертаційній роботі, є його власним науковим доробком. У статтях, написаних у співавторстві, дисертантом розроблено: [4] – методику розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти; [7] – критерії діагностування її розвиненості, охарактеризовано відповідні її рівні. У тезах доповідей, написаних у співавторстві, дисертантом обґрунтовано: [9] – теоретичні аспекти інтерактивного навчання; [11] – особливості курсів підвищення кваліфікації НФПіС; [13] – методичні рекомендації щодо розвитку фахової компетентності НФПіС; [17] – впровадження стандартів з фізичної підготовки в систему підвищення кваліфікації. У навчальному посібнику [16], написаному колективом авторів, особистий внесок здобувача полягає у визначенні практичних рекомендації НФПіС щодо планування фізичної підготовки у військовій частині (підрозділі).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження висвітлені на таких наукових конференціях:

міжнародних: «Вдосконалення системи фізичної підготовки у Збройних силах України в умовах сьогодення та приведення її до сумісності зі стандартами армій країн-членів НАТО» (Київ, 2016); «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України» (Київ, 2017; 2019);

всеукраїнських: «Матеріали навчально-методичного збору фахівців фізичної підготовки і спорту Збройних сил України» (Львів, 2017);

засіданнях кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (Київ, 2018–2020).

Публікації. Зміст і основні результати дослідження відображено у 17 наукових працях (з них 5 – у співавторстві), серед яких 6 статей у періодичних наукових фахових педагогічних виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, 1 – у зарубіжному науковому наукометричному періодичному педагогічному виданні, 9 – у збірниках тез і доповідей на наукових конференціях, 1 – навчальний посібник.

Структура та обсяг дисертації. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (309 найменувань, із них 10 – іноземною мовою), 21 додатків на 84 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 317 сторінок, у тому числі основний текст – 196 сторінок. Робота проілюстрована 42 таблицями і 10 рисунками, із яких один займає 1 повну сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації та ступінь її розробленості в педагогічній теорії і практиці, визначено мету й завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про впровадження результатів дослідження та їх апробацію, особистий внесок здобувача, представлено публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти як педагогічна проблема»** – здійснено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці, з'ясовано особливості військово-професійної та фахової діяльності НФПіС, розкрито зміст, суть і структуру їх фахової компетентності, з'ясовано сучасний стан її сформованості та викладено загальну методику дослідження.

З'ясовано, що проблема фахової компетентності різних фахівців є предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників за такими напрямками: трактування поняття «фахова компетентність» як складного багатовимірного феномену (В. Адольф, М. Волошина, І. Зязюн, Н. Ничкало, Г. Терещук); розкриття змісту фахової компетентності (В. Бондар, А. Маркова, Ю. Татур); моделювання процесу її формування (В. Веретільник, А. Воєвода, М. Михаськова, Н. Кузьміна, О. Шиян) і розвитку (О. Рибчук, О. Тракалюк, О. Чернявський, В. Ягупов); виявлення взаємозв'язку фахової компетентності з культурою (С. Бондарєвська, Б. Гершунський, М. Запрудський, А. Піскунов); формування професіоналізму у процесі фахової підготовки (Л. Щербатюк); підготовка до управлінської діяльності (О. Бойко, Т. Мацевко, В. Свистун) та ін.

Результати проведеного аналізу цього досить складного поняття та їх узагальнення дозволяють зробити висновок про те, що поняття «професійна компетентність» характеризується не просто як сума знань, умінь і навичок, а як перш за все професійна практична здатність успішно діяти й реалізовувати посадові компетенції в певній сфері діяльності конкретного фахівця. У нашому розумінні *фахова компетентність – це система цінностей, ставлень, мотивації, фахових теоретичних знань, практичних навичок, умінь, здатностей, професійно важливих якостей і фахового досвіду фахівця, що забезпечує його успішну діяльність*. Її сформованість є науковою і практичною підвалиною її розвитку у системі підвищення його кваліфікації.

З'ясування цілей, змісту і специфіки діяльності НФПіС дає змогу зробити висновок що їх *«фахова компетентність» – це фахова підготовленість, здатність і готовність оптимально виконувати свої функціональні обов'язки, творчо підходити до організації своєї фахової діяльності, що зумовлюється їх позитивним ставленням, вмотивованістю до неї, фаховими знаннями, навичками, вміннями, здатностями, засвоєними способами, методами, методиками, технологіями та засобами її здійснення, а також професійно важливими якостями*. Визначено її ціннісно-мотиваційний, когнітивний, праксеологічний, індивідуально-психічний і суб'єктний компоненти.

Результати аналізу та узагальнення педагогічної практики щодо розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти засвідчили наявність низки позитивних моментів, а також і негативних аспектів. З'ясовано такі проблемні питання щодо підвищення їх кваліфікації: короткостроковість; різний вік слухачів; неоднорідність їх фахової підготовленості; недосконалість методики оцінювання знань і практичних навичок і вмінь. Аналіз навчального плану програми підвищення кваліфікації засвідчив фрагментарність фахового змісту, відповідних форм і методів щодо її розвитку.

Результати констатувального експерименту дають підстави стверджувати, що стан розвиненості фахової компетентності НФПіС недостатньо відповідає сучасним вимогам до їх військово-професійної та фахової діяльності. Такий стан зумовлений тим, що її розвиток здійснюється не цілеспрямовано, а в його процесі відсутня системність, послідовність і контекстність.

Розроблено та запропоновано методику дослідження, яка сприяє встановленню позитивних аспектів і недоліків у досліджуваному педагогічному явищі, цілеспрямованому впровадженню організаційно-педагогічних умов, які позитивно впливають на розвиток фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, тим самим підвищують його результативність. Здійснено теоретико-методичний опис чотирьох основних етапів дослідження, визначено їх завдання. Сформульовано робочу гіпотезу, яка полягала у припущенні, що розвиток фахової компетентності НФПіС буде успішним за умови впровадження відповідних організаційно-педагогічних умов.

Таким чином, проведений аналіз сучасного стану сформованості їх фахової компетентності, з'ясування специфіки фахової діяльності та визначення їх індивідуально-психічних особливостей підтверджує необхідність обґрунтування організаційно-педагогічних умов її розвитку.

У другому розділі – **«Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти»** – теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти.

Під організаційно-педагогічними умовами розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти визначено сукупність необхідних і достатніх організаційних і педагогічних обставин і чинників, яка формує сприятливе педагогічне середовище для її розвитку. Зокрема, такі: педагогічне моделювання поетапного розвитку фахової компетентності НФПіС; удосконалення методики контекстного розвитку їх фахової компетентності; забезпечення саморозвитку НФПіС як слухачів у навчальній діяльності; об'єктивне оцінювання розвиненості їх фахової компетентності.

Спроектовано структурно-функціональну модель поетапного розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, що складається із послідовних, взаємопов'язаних і взаємозумовлених цільово-методологічного, змістовно-функціонального, суб'єктного, організаційно-діяльнісного та діагностично-результативного блоків (рис. 1).

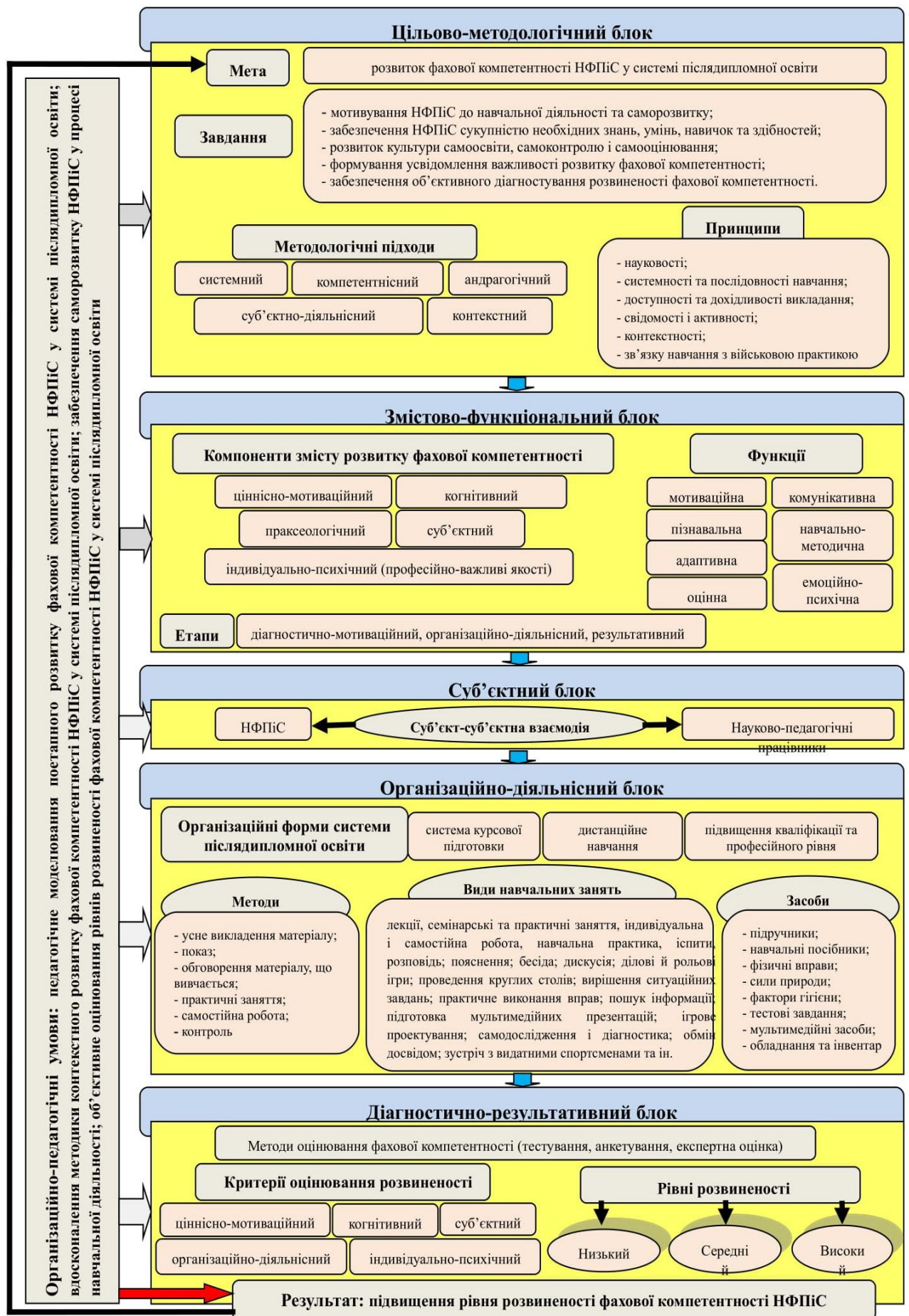

Рис. 1. Модель розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти

Вона реалізує ілюстративну, пояснювальну та координаційну функції, відображає структуру і логічну, змістовну та методичну послідовність, взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх її блоків, візуалізує системність методологічних підходів, дидактичних принципів, організаційно-педагогічних умов, змісту, авторської методики, критеріїв діагностування її розвиненості та її результат.

Запропоновано впровадити в систему післядипломної освіти методику контекстного розвитку фахової компетентності НФПіС, яка сприятиме систематизації і поглибленню їх теоретичних і практичних знань, розвитку загальних і специфічних фахових здатностей. Її реалізація проведена впродовж 4-ох етапів – ціннісно-мотиваційного, теоретичного, практичного та творчо-рефлексивного. Вона ґрунтується на методах проблемно-ситуативного та контекстного навчання, передбачає використання типових фахових проблем і ситуацій, розвиває професійні та фахові вміння та професійно важливі якості. Змістовну складову забезпечує навчальний план-програма курсів підвищення кваліфікації з відповідним розподілом навчального часу за видами навчальних занять і впровадження спецкурсу «Основи фахової діяльності НФПіС».

Забезпечення саморозвитку НФПіС як слухачів у навчальній діяльності передбачає створення необхідних умов для актуалізації їх навчальної суб'єктності та суб'єктної поведінки на курсах підвищення кваліфікації.

Для проведення об'єктивного діагностування розвиненості фахової компетентності НФПіС конкретизовано такі критерії: ціннісно-мотиваційний (фахові цінності, ставлення до обраного фаху, фахові інтереси та мотивація); когнітивний (військово-професійні знання, фахові знання та дидактичні знання); організаційно-діяльнісний (праксеологічний, організаційний і педагогічний аспекти); індивідуально-психічний (функціональний стан, волеволі якості, рівень фізичної підготовленості); суб'єктний (фахова самооцінка, рефлексія та саморефлексія та професійна суб'єктність). Охарактеризовано рівні розвиненості їх фахової компетентності – низький, середній і високий.

У *третьому* розділі – **«Експериментальне дослідження розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти»** – представлено програму експериментальної роботи, емпіричне та експериментальне дослідження розвитку фахової компетентності НФПіС, що включає аналітико-констатувальний, аналітико-пошуковий, дослідно-експериментальний і підсумково-впроваджувальний етапи. Проведено послідовний педагогічний експеримент, що зумовлено специфікою курсів підвищення кваліфікації НФПіС. Дослідження спрямоване на встановлення достовірних статистичних відмінностей у рівнях розвиненості фахової компетентності в одній експериментальних груп до та після формувального експерименту. При формуванні вибірки застосовувався суцільний вибірковий метод, суть якого полягає в повному обстеженні відносно невеликої генеральної сукупності.

За результатами формувального етапу експерименту виявлено позитивний вплив обґрунтованих організаційно-педагогічних умов на розвиток їх фахової компетентності за всіма компонентами. Після їх впровадження кількість слухачів із високим рівнем розвиненості фахової компетентності зросла на 33,4 %, середнім – на 19,0 %, у свою чергу, зменшилась їх кількість із низьким рівнем – на 52,4 % (табл. 1). Інтегральний коефіцієнт після формувального етапу експерименту (2,32) зріс на 0,73 у порівнянні з констатувальним етапом (1,59)

Таблиця 1

Рівні розвиненості фахової компетентності НФПіС до та після проведення формувального експерименту (n=21)

Рівні розвиненості фахової компетентності						Усього	
низький		середній		високий			
кількість	%	кількість	%	кількість	%	кількість	%
констатувальний експеримент							
12	57,1	9	42,9	0	0,0	21	100
формувальний експеримент							
1	4,7	13	61,9	7	33,4	21	100

Статистичну достовірність результатів, отриманих після формувального етапу експерименту, доведено за допомогою Т-критерію Вілкоксона (табл. 2). Так, для інтегрального коефіцієнта розвиненості фахової компетентності критичне значення за Т-критерієм Вілкоксона ($T_{кр} = 41$) більше від розрахованого емпіричного ($T_{емп} = 0$) з рівнем значущості $p \leq 0,05$. Отриманні результати дають підстави стверджувати, що впровадження організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС суттєво вплинуло на зростання коефіцієнта її розвиненості.

Таблиця 2

Достовірність результативності впровадження організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС до та після формувального етапу експерименту

№ з/п	Компоненти фахової компетентності	Числове значення		$T_{емп}$	< >	$T_{кр}$	p
		констатувальний експеримент	формувальний експеримент				
1.	ціннісно-мотиваційний	2	3	0	<	30	$p \leq 0,05$
2.	когнітивний	1	2	0	<	30	$p \leq 0,05$
3.	праксеологічний	1	2	0	<	25	$p \leq 0,05$
4.	індивідуально-психічний	2	3	0	<	41	$p \leq 0,05$
5.	суб'єктний	1	2	0	<	30	$p \leq 0,05$
6.	інтегральний коефіцієнт	1	2	0	<	41	$p \leq 0,05$

Проведене дослідження та отримані експериментальні результати дали змогу розробити методичні рекомендації для викладачів ВВНЗ щодо розвитку

фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти.

Загалом мету дослідження досягнуто, поставлені завдання виконано.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та розв'язано актуальне наукове завдання щодо обґрунтування організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, що дало змогу сформулювати такі висновки:

1. У результаті теоретичного аналізу та узагальнення загально-наукових джерел і психолого-педагогічної літератури з'ясовано, що науковцями істотна увага приділяється психологічним і педагогічним аспектам формування й розвитку фахової компетентності різних фахівців, зокрема військових. Водночас поза увагою дослідників залишилася проблема розвитку фахової компетентності НФПіС. Аналіз емпіричних результатів щодо стану сформованості фахової компетентності на констатувальному етапі експерименту засвідчив недостатню їх теоретичну та практичну підготовленість до фахової діяльності, що негативно позначається на якості виконання ними функціональних обов'язків у процесі проходження служби у військових частинах. Такий стан зумовлений недостатньою обґрунтованістю організаційно-педагогічних умов її розвитку.

Визначено, що фахова компетентність НФПіС – це фахова підготовленість, здатність і готовність оптимально виконувати свої функціональні обов'язки як начальника фізичної підготовки та спорту військових частин у ЗС України, творчо підходити до організації своєї фахової діяльності, що зумовлюється їх позитивним ставленням і вмотивованістю до цієї діяльності, фаховими знаннями, навичками, вміннями, здатностями, засвоєними способами, методами, методиками, технологіями та засобами її здійснення, а також професійно важливими якостями. Визначено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, праксеологічний, індивідуально-психічний і суб'єктний її компоненти.

2. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, що представляють систему організаційних і педагогічних ситуацій, обставин і чинників, що формує сприятливе педагогічне середовище для її розвитку. Це такі ситуації, обставини та чинники: педагогічне моделювання поетапного розвитку фахової компетентності НФПіС; упровадження методики контекстного розвитку їх фахової компетентності; забезпечення саморозвитку НФПіС як слухачів у навчальній діяльності; об'єктивне оцінювання розвиненості їх фахової компетентності. Методологічними основами реалізації цих умов визначено компетентнісний, системний, контекстний, андрагогічний і суб'єктно-діяльнісний підхід до розвитку фахової компетентності.

3. Здійснено педагогічне моделювання розвитку фахової компетентності НФПіС, результатом якого стала відповідна структурно-функціональна модель, що містить послідовні, взаємопов'язані та взаємозумовлені блоки (цільово-

методологічний, змістовно-функціональний, суб'єктний, організаційно-діяльнісний і діагностично-результативний), схематично відображає мету, завдання, методологічні підходи, дидактичні принципи, зміст, етапи авторської методики, форми, методи, засоби навчання, а також критерії діагностування її розвиненості, організаційно-педагогічні умови її розвитку у системі післядипломної освіти. Вона дає системне уявлення щодо організаційного забезпечення розвитку їх фахової компетентності, демонструє чітку методичну послідовність її розвитку, визначає педагогічні функції кожного блоку моделі розвитку фахової компетентності НФПіС.

4. Удосконалено методику контекстного розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, яка реалізується впродовж ціннісно-мотиваційного, теоретичного, практичного та творчо-рефлексивного етапів, сприяє розвитку цінностей і мотивації військово-професійної та фахової видів діяльності, систематизації і поглибленню їх теоретичних і практичних знань, розвитку фахових умінь і здатностей, професійно важливих якостей як суб'єктів військово-професійної та фахової діяльності.

Змістовну складову методики забезпечують навчальний план-програма курсів підвищення кваліфікації з відповідним розподілом навчального часу між кафедрами за видами навчальних занять, яка доповнена спецкурсом «Основи фахової діяльності НФПіС». Реалізації спецкурсу також сприяє розроблений навчально-методичний комплекс, що містить в собі квазіпрофесійні і контекстні ситуації, а на їх основі – навчальні тренінги, навчально-рольові та ділові ігри.

Конкретизовано критерії та показники діагностування розвиненості фахової компетентності НФПіС – ціннісно-мотиваційний (фахові цінності, ставлення до обраного фаху, фахові інтереси та мотивація); когнітивний (військово-професійні знання, фахові знання та дидактичні знання); організаційно-діяльнісний (праксеологічний, організаційний і педагогічний аспекти); індивідуально-психічний (функціональний стан, вольові якості, фізична підготовленість); суб'єктний (фахова самооцінка, рефлексія та саморефлексія, професійна суб'єктність), за допомогою яких проведено її об'єктивне оцінювання. Охарактеризовано рівні її розвиненості – низький, середній і високий.

5. Експериментально перевірено результативність обґрунтованих організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, про що свідчить позитивна динаміка її розвиненості. Кількість офіцерів із високим рівнем її розвиненості зросла на 33,4 %, середнім – на 19,0 %, а кількість із низьким рівнем зменшилася на 52,4 %. Коефіцієнт розвиненості фахової компетентності після формувального експерименту (2,32) зріс на 0,73 у порівнянні з констатувальним (1,59). Статистичну достовірність отриманих результатів доведено за допомогою Т-критерію Вілкоксона. За числовими значеннями інтегрального коефіцієнта розвиненості фахової компетентності з рівнем значущості $p \leq 0,05$ ($T_{емп} = 0 < T_{кр} = 41$) підвищення рівнів її розвиненості у НФПіС забезпечувалося впровадженням обґрунтованих організаційно-педагогічних умов.

Отримані експериментальні результати дали змогу розробити методичні рекомендації для наукових і науково-педагогічних працівників щодо розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти. Основними методичними рекомендаціями визначено такі: розроблення навчально-методичного забезпечення курсів підвищення кваліфікації; урахування цінностей, інтересів, потреб, мотивів і мотивації НФПіС; дотримання обґрунтованих організаційно-педагогічних умов розвитку їх фахової компетентності; якісна підготовленість наукових і науково-педагогічних працівників до проведення занять; дотримання загальнодидактичних і специфічних принципів навчання; використання методів проблемного та контекстного навчання; дотримання суб'єкт-суб'єктної взаємодії між слухачами та викладачами; встановлення конструктивних відносин між всіма учасниками освітнього процесу. Їх дотримання сприятиме інтенсивному розвитку фахової компетентності НФПіС у системі післядипломної освіти, тим самим дозволятиме їм якісно виконувати свої функціональні обов'язки у процесі професійної і фахової діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку фахової компетентності НФПіС. Подальшого дослідження потребують методологічні, теоретичні й методичні засади формування фахової компетентності НФПіС у системі безперервної військової освіти.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Погребняк Д. В. Загальна методика дослідження проблеми розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол. : А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. 2019. Вип. 67, т. 2. С. 112–116. (наукометрична база: INDEX COPERNICUS).

2. Погребняк Д. В. Зміст і структура фахової компетентності начальника фізичної підготовки та спорту військових частин Сухопутних військ Збройних сил України. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія Педагогіка і психологія* : зб. наук. пр. / [редкол. : В. І. Шахов (голова) та ін.]. 2017. Вип. 50. С. 115–121. (наукометричні бази: INDEX COPERNICUS, GOOGLE SCHOLAR).

3. Погребняк Д. В. Експериментальна перевірка результативності впровадження організаційно-педагогічних умов розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у систему післядипломної освіти. *Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2020. Вип. 72 (2). С. 118–125. (наукометрична база: INDEX COPERNICUS).

4. Погребняк Д. В., Коновалов Д. О. Методика розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. 2020. № 1 (95). С. 276–288. (наукометричні бази: CROSSREF, INDEX COPERNICUS, GOOGLE SCHOLAR, CEJSH).

5. Погребняк Д. В. Організаційно-педагогічні умови розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України в системі післядипломної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки* : наук. журнал / [гол. ред. Г. Є. Киричук]. 2018. Вип. 4 (95). С. 160–165. (наукометричні бази: INDEX COPERNICUS, GOOGLE SCHOLAR, ULRICH'S PERIODICALS DIRECTORY, DIRECTORY INDEXING OF INTERNATIONAL RESEARCH JOURNALS).

6. Погребняк Д. В. Педагогічне моделювання розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Інноваційна педагогіка* : науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. 2019. Вип. 18 (2). С. 67–72. (наукометрична база: INDEX COPERNICUS)

Наукові праці, опубліковані в зарубіжних періодичних фахових наукових виданнях:

7. Погребняк Д. В., Ягупов В. В., Малахов Є. В. Система критеріїв оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2019 Sept. VII (82). Issue: 202, S. 45–51. (наукометричні бази: INDEX COPERNICUS, GOOGLE SCHOLAR, CROSSREF, ULRICH'S WEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY, SCRIBD, ACADEMIA.EDU).

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Погребняк Д. В. Військово-професійна компетентність: сутність і зміст. *Вдосконалення системи фізичної підготовки у Збройних силах України в умовах сьогодення та приведення її до сумісності зі стандартами армій країн-членів НАТО* : мат. міжнар. наук.-метод. конф. (м. Київ, 13–14 грудня 2016 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2016. С. 256–258.

9. Погребняк Д. В., Гапоненко Г. М., Гапоненко С. Г., Родіков В. Г., Шемчук В. А. Інтерактивне навчання: передумови, мета та сутність. *Social and economic aspects of education in modern society* : мат. міжнар. конф. (м. Варшава, 20 вересня 2018 року). Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2018. С. 44–46.

10. Погребняк Д. В. Зміст мотиваційного компонента в структурі фахової компетентності начальника фізичної підготовки та спорту військової частини.

Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. С. 203–205.

11. Погребняк Д. В., Павлюк І. М. Підвищення кваліфікації начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України: результати дослідження. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : мат. III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21–22 листопада 2019 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. С. 186–191.

12. Погребняк Д. В., Поливанюк В. В., Сотніченко А. І. Методичні рекомендації щодо розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Актуальні питання застосування на практиці досягнень сучасної педагогіки і психології* : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (08–09 травня 2020 р.). Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2020. С. 103–106.

13. Погребняк Д. В. Сутність і зміст когнітивного критерію фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військової частини. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14–15 лютого 2019 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. С. 39–41.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

14. Погребняк Д. В. Бойова армійська система як основа підготовки військовослужбовців Збройних сил України. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку спеціальної військово-прикладної спрямованості фізичної підготовки та водолазної підготовки* : тези. наук. семінару (Київ, 20 квітня 2018 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. С. 68–70.

15. Погребняк Д. В. Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів. *Актуальні проблеми психологічної допомоги, соціальної та медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції* : мат. наук.-практ. конф. (м. Київ, 03 червня 2015 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2015. С. 313–316.

16. Погребняк Д. В., Серий О. А. Стандарти фізичної підготовки як основа колективної підготовки військовослужбовців підрозділів військ зв'язку. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : мат. міжнар. наук.-практ. конф.

(м. Київ, 21–22 листопада 2019 р.). Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. С. 138–139.

17. Фізична підготовка у військах : практичні рекомендації / Барков В. І., Глазунов С. І., Жембровський С. М., Петрачков О. В., Погребняк Д. В., Сухорада Г. І., Фіногенов Ю. С. ; за заг. ред. О. В. Петрачкова. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 272 с.

АНОТАЦІЇ

Погребняк Д. В. Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти». – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Київ, 2020.

Дисертацію присвячено проблемі розвитку фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту у системі післядипломної освіти. Уточнено суть та визначено структуру їх фахової компетентності та обґрунтовано відповідні організаційно-педагогічні умови. Здійснено педагогічне моделювання поетапного розвитку їх фахової компетентності, що охоплює взаємопов'язані і взаємозумовлені цільово-методологічний, змістовно-функціональний, суб'єктний, організаційно-діяльнісний і діагностично-результативний блоки, для реалізації яких удосконалено методика її контекстного розвитку. Здійснено об'єктивне оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту та визначено рівні її розвиненості – низький, середній і високий. Експериментально підтверджено результативність організаційно-педагогічних умов її розвитку. Розроблено та впроваджено методичні рекомендації щодо її розвитку.

Ключові слова: начальник фізичної підготовки і спорту, фахова компетентність, розвиток, організаційно-педагогічні умови, педагогічне моделювання, методика розвитку, критерії та показники оцінювання, рівні розвиненості, педагогічний експеримент, система післядипломної освіти.

Погребняк Д. В. Развитие профессиональной компетентности начальников физической подготовки и спорта воинских частей в системе последипломного образования. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – «Теория и методика профессионального образования». – Институт профессионально-технического образования АПН Украины, Киев, 2020.

Диссертация посвящена проблеме развития профессиональной компетентности начальников физической подготовки и спорта воинских частей Вооруженных сил Украины в системе последипломного образования. Уточнена суть и определена структура их профессиональной компетентности та

обоснованы соответствующие организационно-педагогические условия. Осуществлено педагогическое моделирование поэтапного развития профессиональной компетентности, охватывающее взаимосвязанные и взаимообусловленные целево-методологический, содержательно-функциональный, субъектный, организационно-деятельностный и диагностико-результативный блоки, для реализации которых усовершенствовано методика ее контекстного развития. Проведено объективное оценивание развития их профессиональной компетентности и определены низкий, средний и высокий уровни ее развития. Экспериментально подтверждено результативность организационно-педагогических условий её развития. Разработаны и внедрены методические рекомендации по ее развитию.

Ключевые слова: начальник физической подготовки и спорта, профессиональная компетентность, развитие, организационно-педагогические условия, педагогическое моделирование, авторская методика, критерии и показатели, уровне развития, педагогический эксперимент, система последипломного образования.

ANNOTATION

Pohrebnyak D. V. Development of professional competence of chiefs of physical training and sport of military units in the postgraduate education system. – Qualifying research paper on the rights of a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies in speciality 13.00.04 – «Theory and Methods of Vocational Education». – Institute of Vocational Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2020.

The thesis deals with the theoretical basis of development of professional competence of chiefs of physical training and sport of military units of the Armed Forces of Ukraine in the postgraduate education system.

The analysis and generalization of the research results made it possible to define the «professional competence of chiefs of physical training and sport of military units» as their ability and readiness to optimally perform your functional responsibilities, to approach creatively to professional activity, which is conditioned by his positive attitude and aptitude to the latter, professional knowledge, skills and abilities, acquired by ways, methods, technologies and means for professional activity, as well as professionally important qualities. There was substantiated its value-motivating, cognitive, praxeological, individually mental (professionally important qualities) and subjective components.

The substantiated organizational and pedagogic conditions of chiefs of physical training and sport of military units professional competence development in the postgraduate education system (pedagogical modelling of their professional competence development; elaboration of the method of its development; provision of their self-development in educational activity; using objective criteria for their professional competence development evaluation). Methodological basis for realization of which we have defined to be the competence, systematic, contextual, andragogical and subjective-and-activity approaches.

There was projected a structural-and-functional model of chiefs of physical training and sport of military units professional competence development in the postgraduate education system which consists of interconnected target-and-methodological, content-and-function, subjective, organization-and-activity and diagnosing-and-result blocks; the model realizes the illustrative, explanatory and coordination functions, reflects the structure and interrelation of all of its components, visualizes the systematic of methodological approaches, didactical principles, organizational and pedagogical conditions, content, proprietary methodology and criteria for its development diagnosing.

There were improved methodology for chiefs of physical training and sport of military units professional competence development in the postgraduate education system, which realizes itself during value-and-motivation, theoretical, practical and creative and reflexive stages and promotes the systematization and deepening their theoretical knowledge, development of professional skills and abilities, professionally important qualities.

The completing and concretizing criteria considering the requirements of professional activity: value-and-motivation (professional values, attitude to the chosen profession, professional interests and motivation defined by the latter); cognitive (professional military knowledge, knowledge in the speciality and didactic knowledge); organization-and-activity (praxeological, organizational and pedagogical aspects); individually mental (emotional state, volitional powers and physical fitness level); subjective (professional self-estimation, reflection and self-reflection, professional subjectivity of chiefs of physical training and sport of military units).

The following levels of professional competence development have been established: low, medium, high.

The effectiveness of the introduction of organizational and pedagogical conditions for the development of professional competence of the chiefs of physical training and sports of military units in the system of postgraduate education was experimentally confirmed. Methodical recommendations for its development have been developed and implemented.

Key words: chiefs of physical training and sport, professional competence, development, organizational and pedagogic conditions, pedagogical modelling, proprietary methodology, criteria and factors of evaluation, levels of development, pedagogical experiment, postgraduate education system.